

प्रेतकल्प उपन्यासको समाज शास्त्रीय अध्ययन

त्रिभुवन विश्व विद्यालय, मानविकी तथा सामाजिक शास्त्र

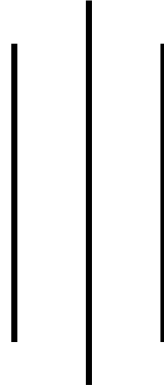
सङ्काय अन्तर्गत रत्नराज्य लक्ष्मी क्याम्पस,

नेपाली शिक्षण समितिको स्नातकोत्तर

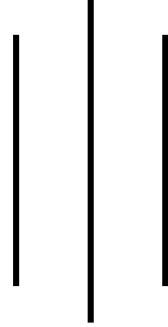
तह दोस्रो वर्षको दसौँ पत्रको

प्रयोजनका लागि

प्रस्तुत

शोधपत्र

शोधार्थी

केदार बन्धु कोइराला

त्रिभुवन विश्व विद्यालय,

रत्नराज्य लक्ष्मी क्याम्पस

प्रदर्शनी मार्ग, काठमाडौँ

२०६८

शोध निर्देशकको मन्तव्य

रत्नराज्य लक्ष्मी क्याम्पस, स्नातकोत्तर तह द्वितीय वर्षको दसौं पत्रको प्रयोजनका लागि विद्यार्थी श्री केदार बन्धु कोइराला प्रेतकल्प उपन्यासको समाज शास्त्रीय अध्ययन शीर्षकको शोधपत्र मेरो निर्देशनमा तयार गर्नु भएको हो । मिहिनेत पूर्वक तयार पारिएको प्रस्तुत शोधपत्रको आवश्यक मूल्याङ्कनका निम्ति प्रस्तुत रत्न राज्य लक्ष्मी क्याम्पस नेपाली शिक्षण विभाग समक्ष पेस गर्न सिफारिस गर्दछु ।

मिति : २०६८।११।१९

.....
हरि प्रसाद पराजुली

त्रिभुवन विश्व विद्यालय
रत्नराज्य लक्ष्मी क्याम्पस

प्रदर्शनी मार्ग

मिति : २०६८/११/१

स्वीकृतिपत्र

त्रिभुवन विश्व विद्यालय, मानविकी तथा सामाजिक शास्त्र सङ्काय, रत्नराज्य लक्ष्मी क्याम्पस नेपाली शिक्षण समिति अन्तर्गतका छात्र केदार बन्धु कोइरालाले स्नातकोत्तर तह दोस्रो वर्षको दसौं पत्रको प्रयोजनका लागि तयार पार्नु भएको प्रेतकल्प उपन्यासको समाज शास्त्रीय अध्ययन शीर्षकको शोधपत्र आवश्यक मूल्याङ्कन गरी स्वीकृत गरिएको छ ।

मूल्याङ्कन समिति

हस्ताक्षर

१. सह-प्रा. तुलसीमान श्रेष्ठ (विभागीय प्रमुख)

.....

२. हरि प्रसाद पराजुली (शोध निर्देशक)

.....

३. प्रा.डा. दुर्गा बहादुर घर्ती (बाह्य परीक्षक)

.....

कृतज्ञता ज्ञापन

प्रस्तुत प्रेतकल्प उपन्यासको समाज शास्त्रीय अध्ययन शीर्षकको शोधपत्र मैले आदरणीय गुरु श्री हरि प्रसाद पराजुलीज्यूको कुशल निर्देशनमा तयार पारेको हुँ । यस शोधपत्रको छनौट, परीक्षण, अमूल्य सुझाव र समुचित मार्ग निर्देशनका लागि म उहाँप्रति हार्दिक कृतज्ञता ज्ञापन गर्दछु ।

प्रस्तुत शोधपत्र स्वीकार गरी शोध लेखनका लागि स्वीकृति प्रदान गर्नु हुने तथा यस शोधकार्य गर्न प्रेरित गर्नु हुने त्रि.वि. रत्नराज्य लक्ष्मी क्याम्पसका विभागीय प्रमुख सहप्राध्यापक तुलसीमान श्रेष्ठप्रति हार्दिक कृतज्ञता ज्ञापन गर्दछु । शोधपत्र तयार गर्ने कार्यमा अमूल्य सहयोग तथा सल्लाह दिनु हुने आदरणीय गुरु प्रा. श्री राजेन्द्र सुवेदीज्यू एवम् श्री राजन भट्टराईज्यूप्रति हार्दिक कृतज्ञता ज्ञापन गर्दछु ।

प्रस्तुत शोधपत्र तयार पार्दा आवश्यक सामग्री सङ्कलनमा सहयोग पुर्याउने त्रि.वि.केन्द्रीय पुस्तकालय, रत्नराज्य लक्ष्मी क्याम्पस पुस्तकालय तथा त्रि-चन्द्र क्याम्पस पुस्तकालयप्रति धन्यवाद ज्ञापन गर्न चाहन्छु । यस शोधपत्रलाई शुद्धताका साथ टड्कण गरी सहयोग गर्नु हुने मित्र इन्दु पाण्डेयप्रति आभारी छु ।

अन्त्यमा, म यस शोधपत्रको समुचित मूल्याङ्कनका लागि त्रिभुवन विश्व विद्यालय मानविकी तथा सामाजिक शास्त्र सङ्काय अन्तर्गत रत्नराज्य लक्ष्मी क्याम्पस नेपाली शिक्षण समिति समक्ष प्रस्तुत गर्दछु ।

शैक्षिक सत्र : २०६४/०६६

त्रि.वि.दर्ता नं. : ६-१-७-१०९१-९९

त्रि.वि. परीक्षा क्रमसङ्ख्या : ४०००४२

मिति : २०६८।११।१

.....
केदार बन्धु कोइराला
नेपाली शिक्षण समिति
रत्नराज्य लक्ष्मी क्याम्पस
प्रदर्शनी मार्ग, काठमाडौं

विषय सूची

परिच्छेद एक : शोध परिचय	पृष्ठ
१.१ विषय परिचय	१
१.२ शोध समस्या	२
१.३ शोधकार्यको उद्देश्य	२
१.४ पूर्वकार्यको समीक्षा	३
१.५ शोधकार्यको औचित्य	४
१.६ शोधकार्यको सीमाङ्कन	५
१.७ शोधविधि	५
१.८ शोधपत्रको रूपरेखा	५
परिच्छेद दुई : नारायण ढकालको रचनाधर्मिताको परिचय	
२.१ परिच्छेदको परिचय	
२.२ नारायण ढकालको सङ्क्षिप्त परिचय	७
२.३ साहित्य लेखनको प्रेरणा र प्रभाव	
२.४ अन्य संलग्नता	
२.५ पेसा तथा आजीविका	
२.६ भ्रमण	
२.७ सम्मान तथा पुरस्कार	
२.८ नारायण ढकालका सृजना र कार्यका विविध पक्षहरू	
२.८.१ उपन्यासकारका रूपमा	७
२.८.२ कथाकारका रूपमा	८
२.८.३ निबन्धकारका रूपमा	९
२.८.४ कविका रूपमा	१०

२.८.५ पत्रकारका रूपमा	१०
२.८.६ राजनीतिज्ञका रूपमा	११
२.९ निष्कर्ष	१२

परिच्छेद तीन : आधुनिक नेपाली उपन्यासको विकास क्रम र नारायण ढकालको औपन्यासिक यात्रा

३.१ परिच्छेदको परिचय	
३.२ आधुनिक नेपाली उपन्यासको सङ्क्षिप्त विकास क्रम	१५
३.२.१ प्रथम चरण (वि.सं. १९९१-२०१५)	१६
३.२.२ द्वितीय चरण (वि.सं. २०१६-२०३५)	१७
३.२.३ तृतीय चरण (वि.सं. २०३६ देखि हालसम्म)	
३.३ नारायण ढकालको औपन्यासिक यात्रा	१५
३.३.१ पहिलो चरण	२०
३.३.२ दोस्रो चरण	२०
३.४ नारायण ढकालका औपन्यासिक प्रवृत्तिहरू	२१
३.४.१ यथार्थवादी प्रवृत्ति	३७
३.४.२ प्रगतिवादी प्रवृत्ति	४९
३.४.३ ऐतिहासिकता	५१
३.४.४ सामाजिक विकृतिप्रति व्यङ्ग्य	५३
३.४.५ वैयक्तिक अनुभूतिको अभिव्यक्ति	४९
३.४.६ सहिदप्रति सम्मानको भाव	५१
३.४.७ पात्र चयन र प्रयोगमा सहजता	५३
३.४.८ भाषिक स्पष्टता	४९
३.५ निष्कर्ष	५१

परिच्छेद चार : समाज शास्त्रीय दृष्टिकोणबाट 'प्रेतकल्प' उपन्यासको विश्लेषण

४.१	परिच्छेदको परिचय	
४.२	साहित्यको समाज शास्त्रीय अर्थ	५७
४.३	साहित्यको समाज शास्त्रीय सिद्धान्तको चिन्तन परम्परा	६०
४.४	साहित्यको समाज शास्त्रीय अध्ययनका आधारमा प्रेतकल्प उपन्यासको विश्लेषण	
४.४.१	प्रजातिको प्रयोग	५८
४.४.२	क्षण तथा वातावरण	५८
४.४.३	सामाजिक संस्कृति	५९
४.४.४	सामाजिक-आर्थिक अवस्था	५९
४.४.५	अनुभूतिको संरचना	६०
४.४.६	भाषा प्रयोग	५९
४.५	निष्कर्ष	६०

परिच्छेद पाँच : उपसंहार

६७-७२

सन्दर्भ सामग्री सूची

सङ्क्षेपीकृत शब्दसूची

यस शोधग्रन्थमा प्रयुक्त सङ्क्षिप्त शब्दका विस्तृत रूप यस प्रकार छन् :

एम.ए.	- मास्टर अफ आर्टस
एमाले	- एकीकृत मार्क्सवादी लेनिनवादी
गा.वि.स.	- गाउँ विकास समिति
चौ.सं.	- चौथो संस्करण
जि.वि.स.	- जिल्ला विकास समिति
दो.सं.	- दोस्रो संस्करण
नं.	- नम्बर
न.सं.	- नवौँ संस्करण
नेकपा	- नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी
प्रा.वि.	- प्राथमिक विद्यालय
मा.वि.	- माध्यमिक विद्यालय
वि.सं.	- विक्रम संवत्
सा.सं.	- सातौँ संस्करण